

STOPbasens temarapport

Unge i stopforløb: rygning, snus og e-cigaretter

Hanne Tønnesen & Mette Rasmussen

December 2022

1. DENNE RAPPORT

Forbruget af tobak og nikotin har ændret sig i befolkningen, især blandt de unge, hvor behovet for effektiv og kvalitetssikret stopbehandling er stigende. Derfor har STOPbasen udarbejdet denne temarapport, som viser effekten af stopforløb for unge op til 35 år i perioden 2017-2021 med opfølgning ind i 2022.

Det fremgår af rapporten at antallet af deltagere fra denne gruppe har svinget sammen med deltagere fra de øvrige aldersgrupper¹, men også det meget opmuntrende, at effekten blandt de unge rygere er på linje med landsgennemsnittet. For første gang rapporterer vi også effekten for stopforløb til unge, der bruger snus eller e-cigaretter. Selv om disse grupper er væsentlig mindre end gruppen af unge rygere, så viser resultaterne her også tegn på positiv effekt.

STOPbasen er en national database til dokumentation, opfølgning og kvalitetssikring af stoptilbud i Danmark. Den er et gratis tilbud til alle stopenheder, der ønsker en ekstern dokumentation og evaluering af deres stopaktiviteter. Derudover giver STOPbasen en unik mulighed for at sammenligne resultater stopenhederne imellem.

Formålet med STOPbasen er også at undersøge, hvilke stoptilbud, der er mest effektive og forbundet med færrest omkostninger, med henblik på at finde frem til, hvordan vi bedst kan hjælpe brugere af tobak og nikotin (bortset fra nikotinmedicin) til at kvitte dette.

Effektiv forebyggelse af unges brug af tobak og nikotin er virkelig nødvendigt, og derfor indgår STOPbasen også i samarbejdet om Røgfri Fremtid² med vigtige samarbejdspartnere.

Samtidigt er det også nødvendigt med effektive og kvalitetssikrede stopforløb for unge, der allerede ryger og bruger andre former for nikotin.

Denne rapport kan bruges af alle, der er interesserede i unges stopforløb for tobak og nikotin.

2. BØRN OG UNGES FORBRUG AF TOBAK OG NIKOTIN

Gennem det sidste års tid er unges forbrug af tobak og nikotin blevet detaljeret kortlagt og rapporteret^{3,4,5}. Desuden har Sundhedsstyrelsen udgivet informationsmateriale til alle om unges brug og farligheden af nikotin for den unge bruger⁶, ligesom skader af rygning blandt unge rygere også er klart beskrevet⁷. Der eksisterer således et godt grundlag for det videre arbejde med stopaktiviteter til unge.

Udfordringen er, at interventionsstudier blandt unge stadig er sparsomme, og at der derfor findes forskellige rutine og traditioner for at gribe indsatsen an både på internationalt plan og rundt om i landet. F.eks, har Storbritanien netop opdateret deres retningslinje for rygestop her i 2021, hvorved det fremgår at man skal overveje nikotinerstatning allerede fra 12-årsalderen blandt unge rygere med afhængighed⁸.

STOPbasens temarapport 2022

Clinical Health Promotion Centre • Parker Institutet • Bispebjerg & Frederiksberg Hospital

I modsætning hertil står der på Sundhed.dk (opdateret 03-01-2022) under rygeafvænning: ”Der findes flere medikamenter, som er effektive hjælpemidler ved behandling af afhængighed, og lægen bør opmuntre alle, som vil stoppe, til at benytte denne type medicin. Undtagelse er, når medikamenterne er medicinsk kontraindicerede eller i situationer, hvor der er utilstrækkelig dokumentation af effekt: det gælder graviditet, hos rygere som bruger mindre end 10 cigaretter dagligt, ved brug af snus og ved behandling af unge under 18 år”⁹. Hvis man læser indlæggelsessedlerne på nikotinerstatningsmidler, fremgår det at det ”Kan bruges til voksne og unge over 15 år.”

Igen må det understreges, at vi har meget brug for de nationale retningslinjer, der er under udarbejdelse i Sundhedsstyrelsen for at kunne give de mest evidens-baserede stopforløb til unge. Vi har også behov for at indsatsen følges tæt op gennem den nationale STOPbase.

3. SAMLEDE RESULTATER FRA STOPBASEN

FORBRUG OG 6 MÅNEDERS OPFØLGNING

I perioden 2017 til 2021 var hovedparten (91 %) af de 8.109 unge i stopforløb pga. rygning alene. En mindre del deltog pga. snus (3 %) eller e-cigaretter alene (1 %). Dertil kommer blandingsforbrug med hhv. rygning og snus (2 %), rygning og e-cigaretter (2 %), men kun få med snus og e-cigaretter eller alle tre produkter. Samlet set er 8 % af de unge i stopforløb pga. snus og e-cigaretter med eller uden blandingsbrug. Se tabel 1.

Tabel 1 Forbrug og kontinuerlige stoprater (med sikkerhedsgrænser) ved 6 måneders opfølgning – uanset om deltagerne har gennemført forløbet eller er stoppet undervejs. Små grupper under 50 deltagere har for stor usikkerhed og indgår ikke i analyserne.

2017-2021	Forbrug antal og %-fordeling		Stoprate ved 6m opfølgning
Totalt	N = 8.109	100%	-
Rygning	7.376	91%	37% (36-38)
Snus	220	3%	64% (57-70)
E-cig	88	1%	56% (45-66)
Rygning & Snus	176	2%	39% (32-47)
Rygning & E-cig	126	2%	13% (7-20)
Snus & E-cig	7	0,1%	-
Rygning + Snus + E-cigaretter	35	0,4%	-
Ingen information om forbrug	81	1%	-

Analyserne beskriver effekten af stopforløb baseret på deltagerens forbrug ved begyndelsen af forløbet. Det vil sige, at hvis deltageren oplyser at ryge alene eller kombinere snus og rygning, så beskriver effekten at dette forbrug er stoppet. Der indgår ikke information, om hvorvidt deltageren er begyndt at bruge for eksempel vandpibe undervejs, da vi ikke har haft detaljeret information om dette i denne periode.

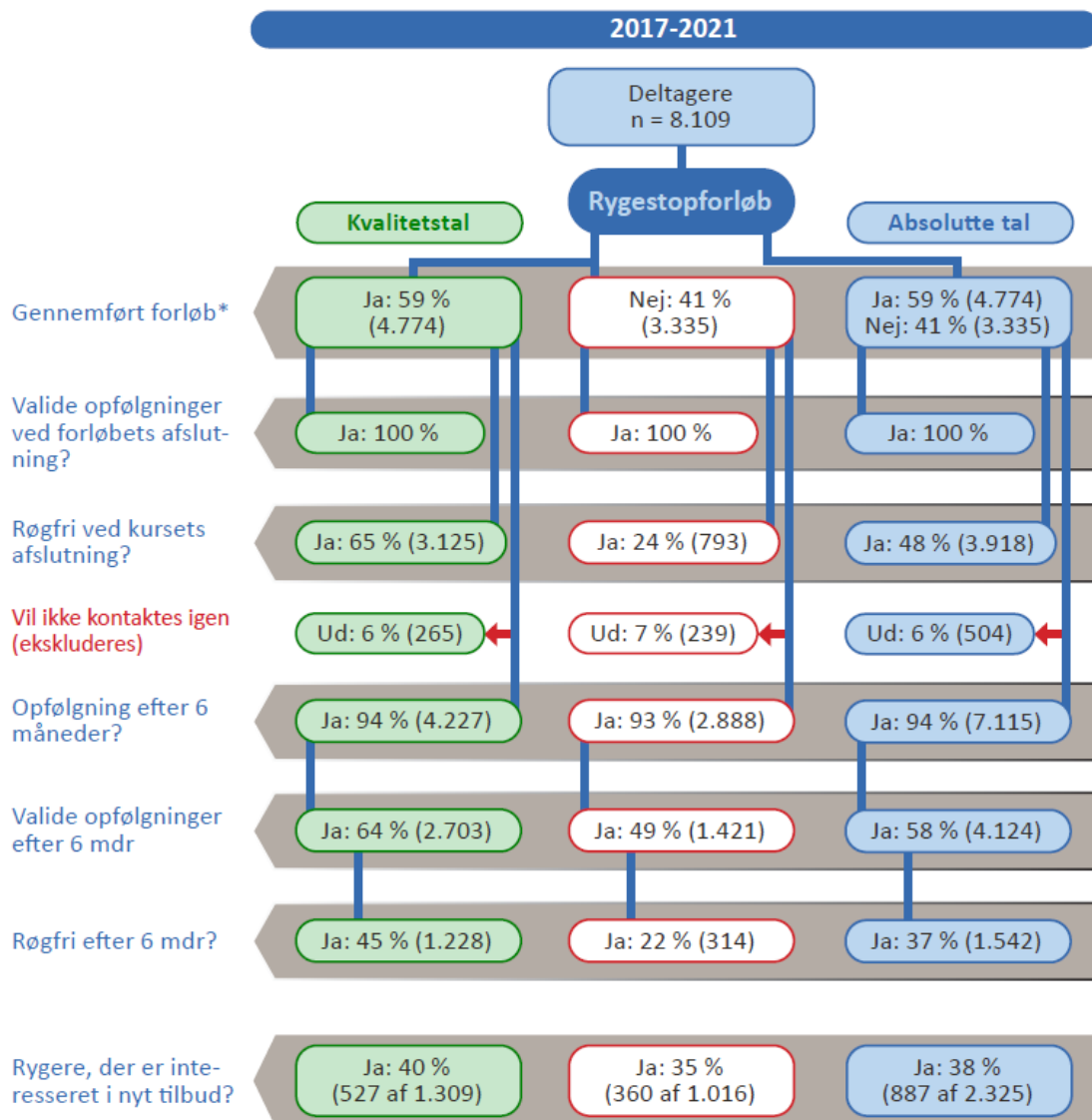
STOPbasens temarapport 2022

Clinical Health Promotion Centre • Parker Institutet • Bispebjerg & Frederiksberg Hospital

En mere omfattende anamnese om tobak og nikotin er udviklet af Brugergruppen, Rådgivende Gruppe, Styregruppen og Forskergruppen i samarbejde med STOPbasens sekretariat. Den er indarbejdet i skemaerne til dataindsamling. Stor tak til alle, som har deltaget i dette arbejde. Den nye anamnese implementeres i STOPbasen fra januar 2023, hvilket giver den ønskede relevante information fremover.

3.1

Flow-diagram

* Deltagere har gennemført et forløb, når de har været til stede minimum 75 % af de planlagte mødegange.

Flow-diagrammet viser kvalitetsindikatorerne til venstre (med grønt) baseret på deltagere, der gennemfører mindst 75% af de planlagte mødegange. I midten ses resultaterne for de deltagere der ikke har gennemført deres planlagte stopforløb, og til højre (med blå) ses det

samlede antal deltagere og deres samlede resultater uafhængigt af gennemførelse. Ud fra tallene kan man selv analysere videre.

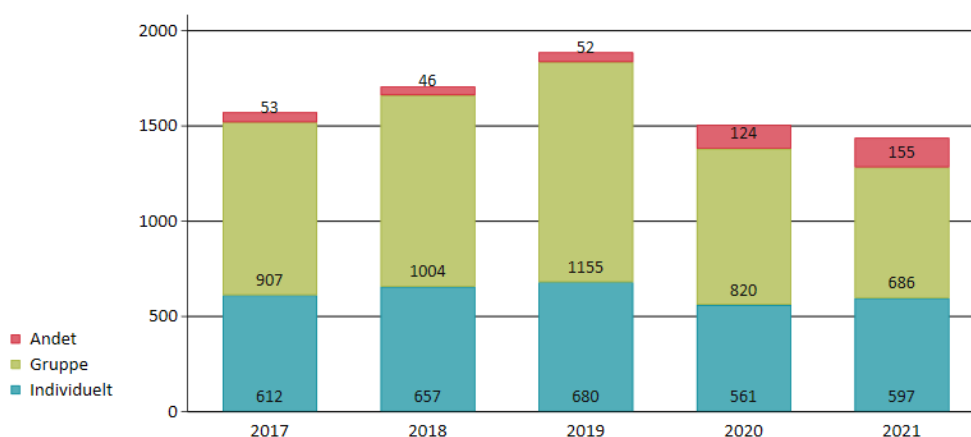
Det er dog vigtigt at gøre opmærksom på, at omkring 1 ud af 4-5 deltagere stopper forbruget uden at færdiggøre forløbet. Det er også vigtigt at påpege, at ikke alle, der mangler opfølgning fortsat er brugere. Sidstnævnte vil fremgår af næste temarapport over opfølgingsresultaterne.

4. DETALJEREDE RESULTATER FRA UNGEGRUPPEN

Disse resultater kan direkte sammenlignes med de samlede resultater fra de nationale årsrapporter i samme periode¹. Derfor er de nummererede på samme måde, så springet i numerene er tilsigtede.

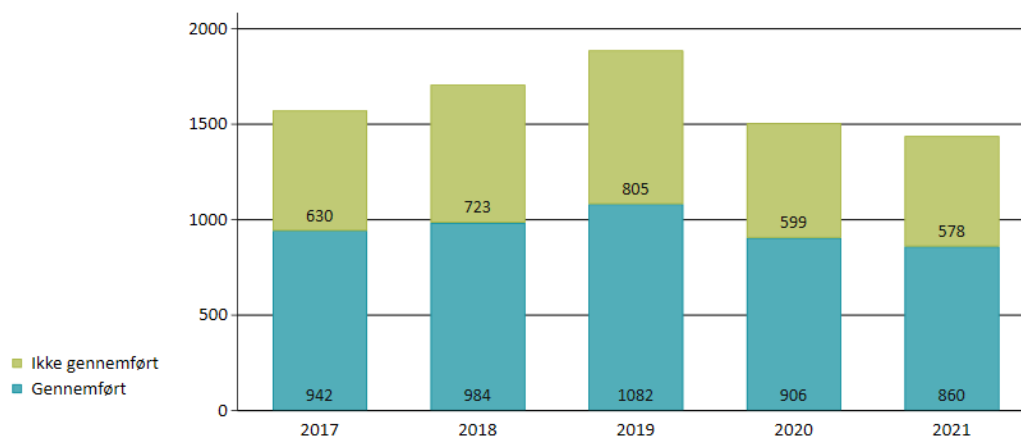
4.2

Kurstype

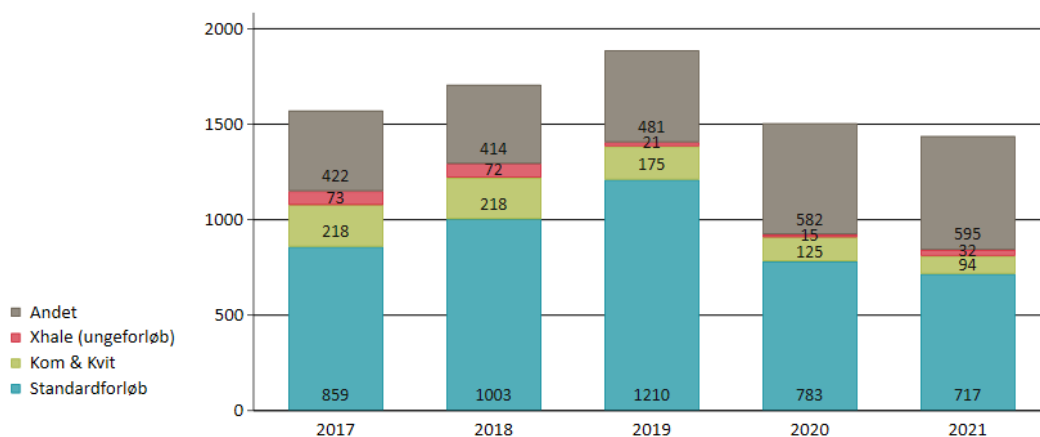

4.3

Gennemførelse

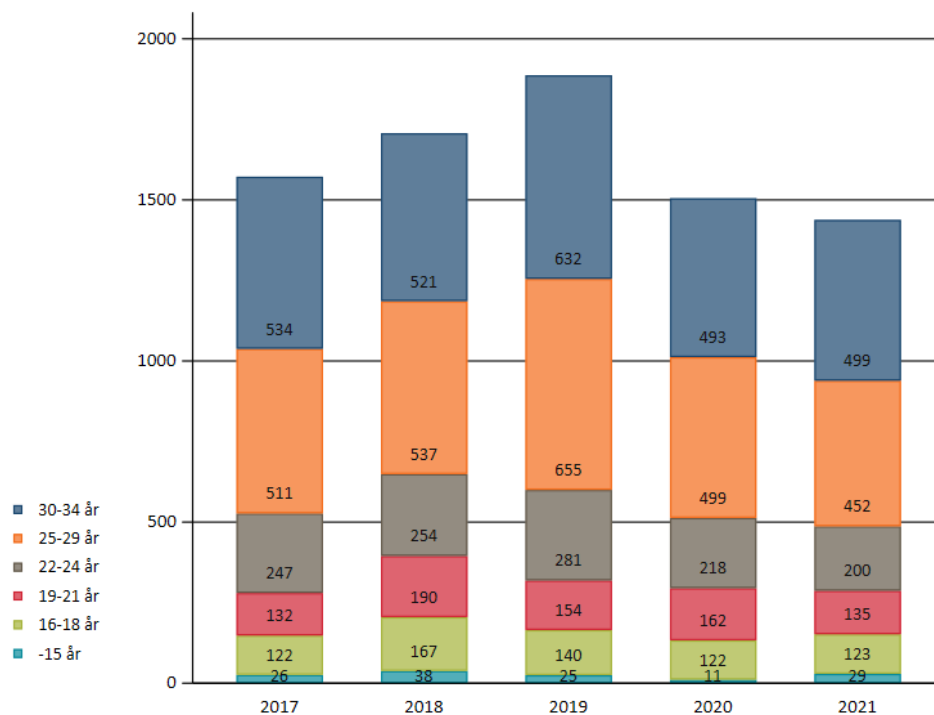
4.5 Behandlingsmetode

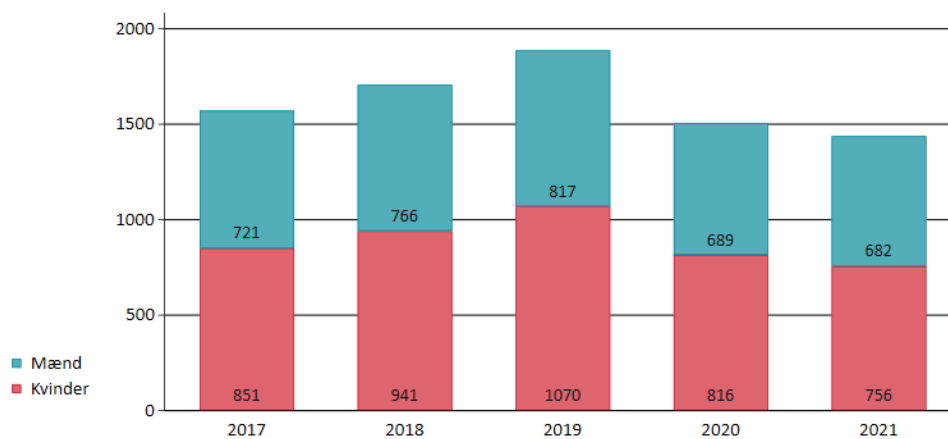
4.7 Vederlagsfri rygetrangsre- ducerende medicin

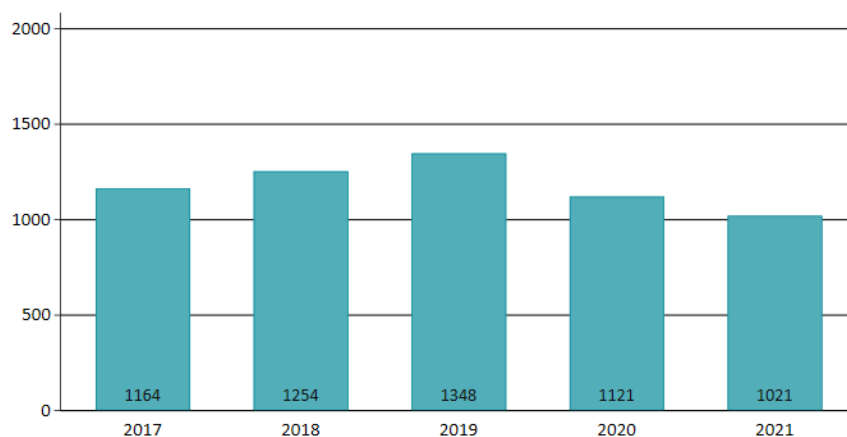
4.9 ALDER

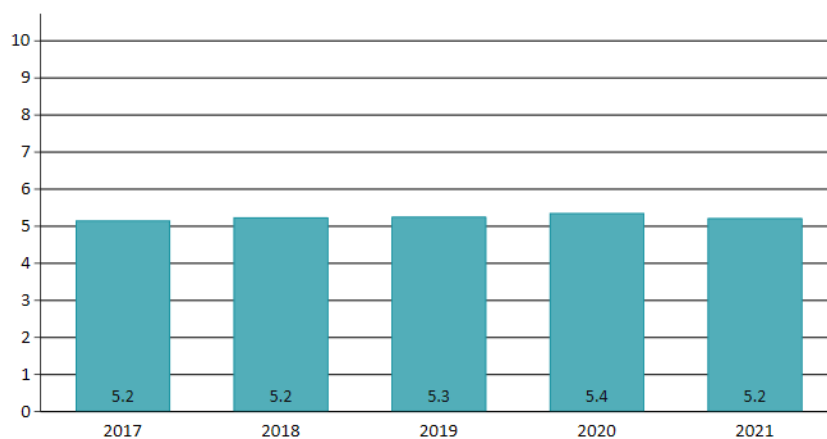
4.10 KØN

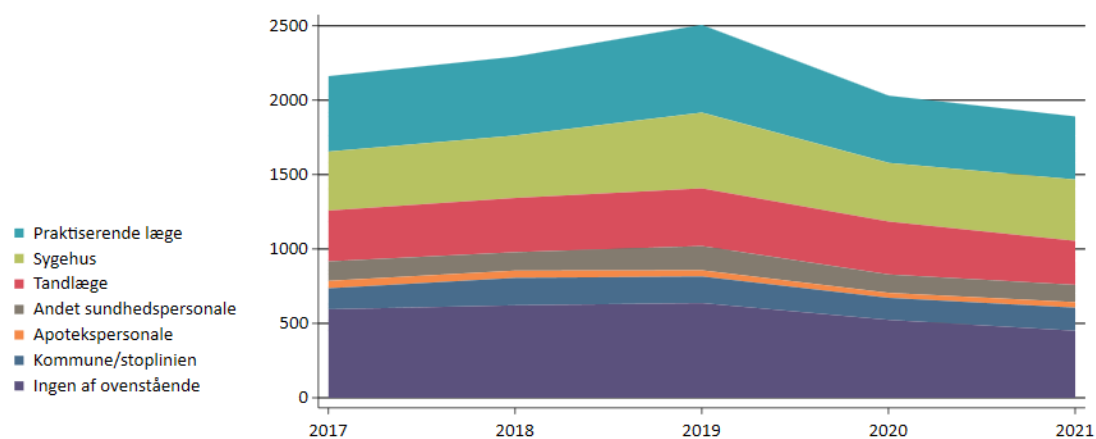
4.12 Storrygere

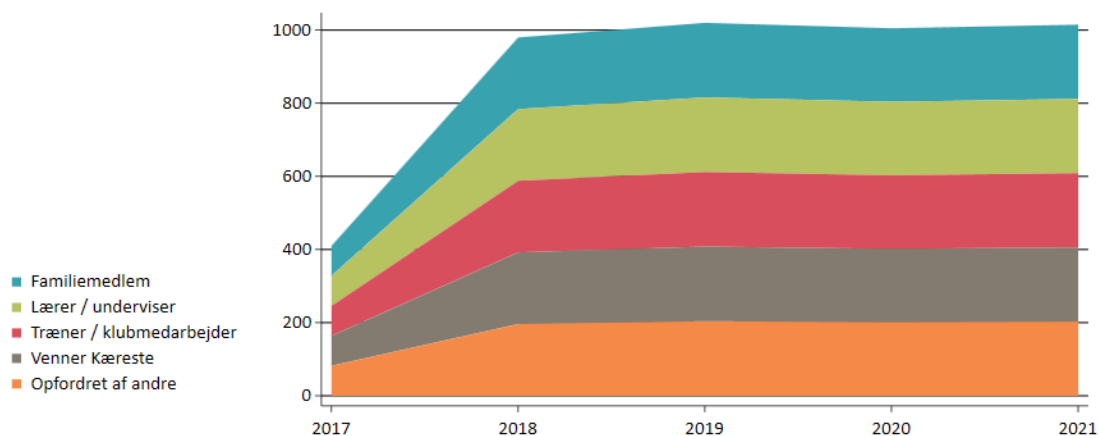
4.13 Nikotinafhængighed (Fagerströms score)

4.17 Opfordret til rygeophør

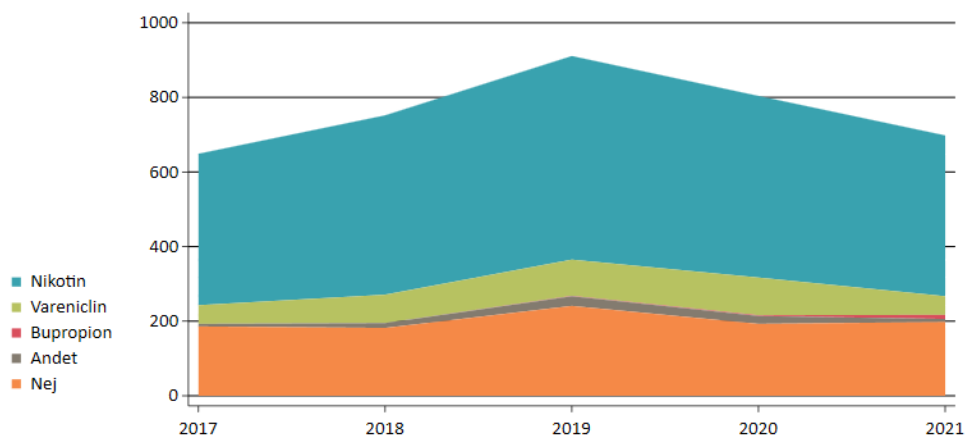
Fra ungeskema

BESKRIVELSE AF OPFØLGNINGEN

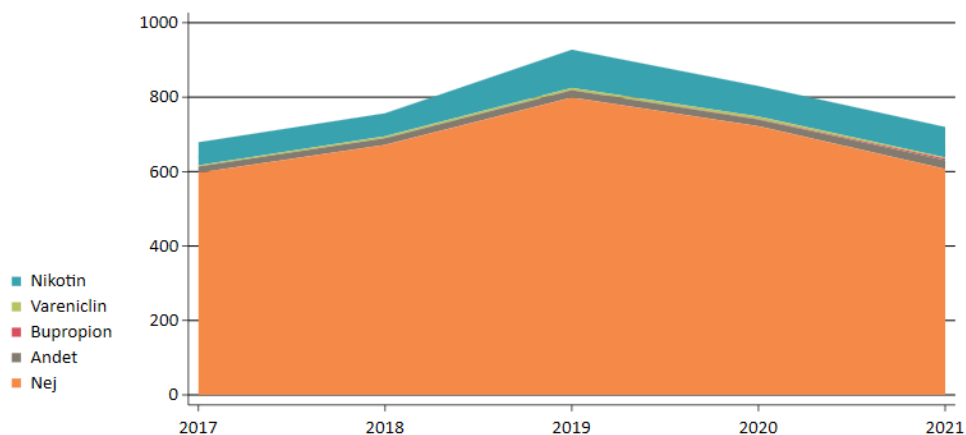
4.23

Rygetrangsreducerende medicin

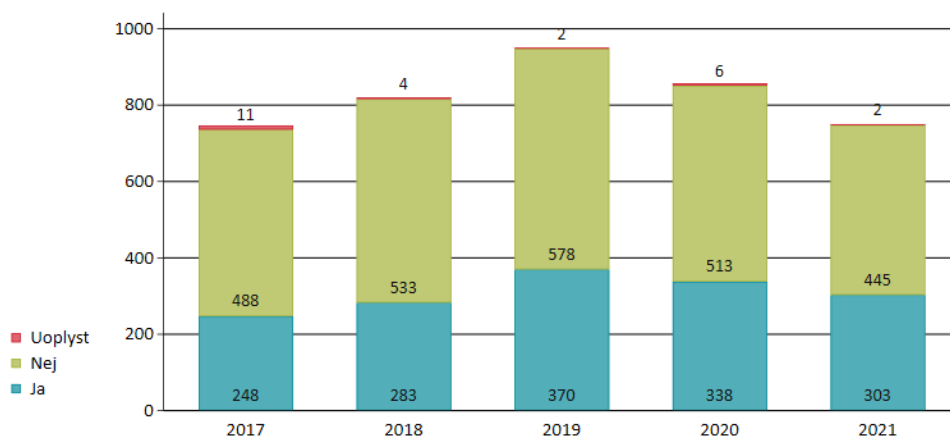
4.24

Brug af rygetrangsreducerende medicin ved 6 månedersopfølgning

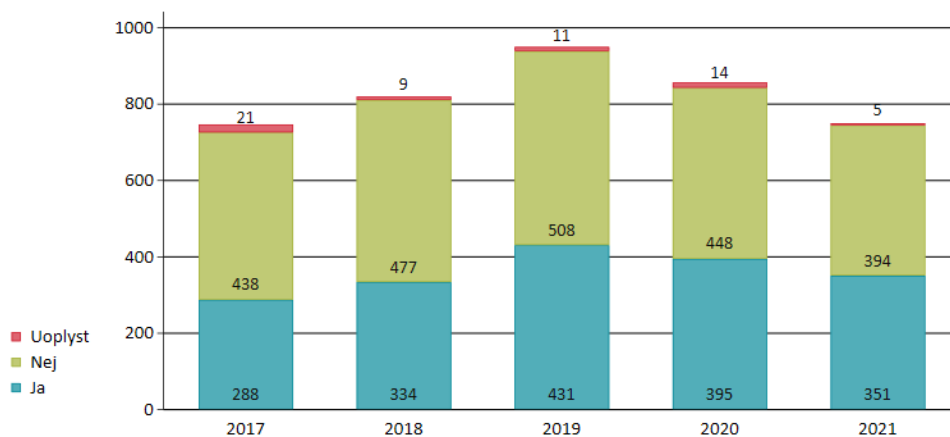
4.25

Røgfri i 6 måneder

4.26

14 dages punktprævalens

LITTERATURLISTE

- ¹ Rasmussen A, Grønbæk AS, Jensen AB, Tønnesen H. STOPbasens årsrapport. Aktiviteter afholdt i 2021 med opfølgning i 2022.
- ² Kræftens Bekæmpelse. Røgfri fremtid. <https://www.cancer.dk/roegfrifremtid/om-roegfri-fremtid-2020-p2/> (besøgt 19.11.2022)
- ³ Vestbo J, Andreassen JT, Bast LS, Lund L, Pisinger C. Børn og unges nikotinbrug – konsekvenser og forebyggelse. København 2022. Vidensråd for Forebyggelse. ISBN 978-87-971490-6-5. www.vidensraad.dk (besøgt 15.12.2022)
- ⁴ Danskernes sundhed - Den Nationale Sundhedsprofil 2021 Sundhedsstyrelsen 2022. <https://www.sst.dk/da/Udgivelser/2022/Danskernes-sundhed> SBN elektronisk udgave: 978-87-7014-419-3 (besøgt 19.11.2022)
- ⁵ Sundhedsstyrelsen: en kvalitativ undersøgelse af 15-24 åriges forbrug af røgfrie tobaks- og nikotinprodukter. www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2022/Nikotinprodukter/Undersoegelse-af-unges-indtag-af-roegfri-tobaks--og-nikotinprodukter-kvalitativ.ashx?sc_lang=da&hash=22C7F69FB62EB1D3E450DA0B4F4E4AF5 (besøgt 15.12.2022)
- ⁶ Læs om nikotinprodukter og deres skadesvirkninger <https://www.sst.dk/da/Nikotin> (besøgt 19.12.2022)
- ⁷ Pisinger, Charlotta Holm, Nielsen, F., Halldorsson, A. & Godtfredsen, Nina. Rygning kan have skadelige effekter selv ved ophør før 30-årsalderen. Ugeskrift for Læger 2021; 183, 10-17 (V08200570)
- ⁸ <https://www.nice.org.uk/guidance/ng209/resources/tobacco-preventing-uptake-promoting-quitting-and-treating-dependence-pdf-66143723132869> Updated 2021 (besøgt 19.12.2022)
- ⁹ Sundhed.dk under rygeafvænning <https://www.sundhed.dk/sundhedsfaglig/laegehaandbogen/generelt/tilstande-og-sygdomme/tobak/rygeafvaenning/> (besøgt 19.12.2022)

STOPbasen
Clinical Health Promotion Centre
Parker Instituttet
Bispebjerg og Frederiksberg Hospital
Nordre Fasanvej 57-59
Vej 8, Indgang 19
2000 Frederiksberg

Mail: stopbasen@regionh.dk
Tlf.: 3816 3853

Hjemmeside: www.stopbasen.dk
DOI: 10.5281/zenodo.7600359